

Lige muligheder

Styrkede personlige ressourcer
og social sammenhængskraft

September 2007

Regeringen

Lige muligheder

Styrkede personlige ressourcer
og social sammenhængskraft

September 2007

Regeringen

Lige muligheder

styrkede personlige ressourcer og social sammenhængskraft

Publikationen kan bestilles eller afhentes hos:

Schultz Information

Herstedvang 4

2620 Albertslund

Telefon: 43 63 23 00

Fax: 43 63 49 69

E-mail: Schultz@schultz.dk

Hjemmeside: www.schultz.dk

Omslag: BGRAPHIC

Tryk: Schultz Grafisk

Oplag: 2.000

Pris: Gratis (ekskl. porto og ekspeditionsgebyr)

ISBN: 87-7856-849-8

Elektronisk publikation:

Produktion: Schultz Grafisk

ISBN: 87-7856-850-1

Publikationen kan bl.a. hentes på

Statsministeriets hjemmeside: www.stm.dk

Socialministeriets hjemmeside: www.social.dk

Finansministeriets hjemmeside: www.fm.dk

Lige muligheder – styrkede personlige ressourcer og social sammenhængskraft

Danmark har et af de bedste velfærdssystemer i verden. Der udbydes en lang række gratis serviceydelser til alle borgere. Det gælder f.eks. uddannelse og sundhed. Samtidig tages der hånd om de borgere, som i kortere eller længere perioder har brug for hjælp. Det sørger et veludbygget og fintmasket sikkerhedsnet for.

Samtidig er velstanden høj. Vi har en stærk økonomi. Beskæftigelsen er høj. Ledigheden er historisk lav.

Den høje velstand kommer alle i samfundet til gode. Indkomstforskellene i Danmark er blandt de mindste i verden og den sociale mobilitet blandt de højeste. Det bidrager til en stærk sammenhængskraft og skaber et samfund med muligheder for alle.

På trods af det meget gode udgangspunkt har nogle grupper i det danske samfund alligevel vanskeligt ved at klare sig på linje med andre. De falder udenfor uddannelsessystemet, deltager ikke på arbejdsmarkedet og bliver ikke en del af civilsamfundets fællesskaber.

Det er vigtigt, at alle borgere får chancen for at skabe sig et godt liv og benytte sig af tilværelsens muligheder. Derfor er det ikke nok, at der formelt er lige muligheder for alle. Vi skal også skabe betingelser for, at

den enkelte kan gribe mulighederne og ikke på forhånd er begrænset af opvækstvilkår. Det er kernen i regeringens indsats mod negativ social arv.

Udfordringen: Styrkede personlige ressourcer

Det generelt høje velstandsniveau og den store indkomstmobilitet betyder, at negativ social arv i mindre grad end tidligere handler om økonomi. I stedet relaterer forskelle i livschancer sig i stigende grad til de sociale og kulturelle forudsætninger, den enkelte har med sig hjemmefra.

Intet barns skæbne er bestemt på forhånd. Men nogle børn vokser op under vilkår, som gør, at de har større sandsynlighed for at få problemer. Både som børn og unge, men især senere i voksenlivet.

Forskelle i livschancer grundlægges tidligt i barndommen blandt andet som følge af forskelle i hjemmebakgrund. Hvor forskelle i livschancer tidligere i høj grad handlede om manglende adgang til uddannelse for alle og meget ulige økonomiske betingelser, har forskelle i livschancer i dag andre årsager, herunder at mangel på personlige ressourcer og social kapital videreføres fra forældre til børn.

Kernen i denne problemstilling er personlige ressourcer. Personlige ressourcer handler blandt andet om at

kunne begå sig socialt, kommunikere med andre, træffe beslutninger og tage ansvar for sig selv og sin familie.

Personlige ressourcer er afgørende for et godt liv. De er i stigende grad afgørende for at kunne klare sig i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet og i det hele taget deltage aktivt i samfundslivet. En indsats for at skabe lige muligheder må derfor tage udgangspunkt i at styrke den enkeltes personlige ressourcer.

Regeringens udspil

Målet er at styrke de personlige ressourcer hos børn og unge, der er udsatte eller er i risiko for at blive udsatte, samt deres forældre, så de bliver i stand til at udnytte samfundets muligheder og skabe sig en god tilværelse med ansvar for deres eget liv.

Det er problemstillinger, regeringen længe har arbejdet med, og udspillet bygger således oven på en lang række initiativer, som regeringen allerede har iværksat, bl.a. i relation til negativ social arv, øget kvalitet i dagtilbud og udmøntning af globaliseringspuljen.

Regeringen ønsker med dette udspil at afsætte yderligere i alt 600 mio. kr. fra satspuljen over en fire-årig periode, hvilket regeringen vil søge satspuljepartiernes opbakning til, fordelt på tre hovedindsatsområder:

- **Børn:** Der skal sættes tidligere ind over for socialt svage børn, så de i tide får den hjælp og støtte, de har brug for. Samtidig skal der være fokus på faglighed og tidlig læring, så børnene sikres en god skolegang og et godt afsæt til at tage en uddannelse.
- **Unge:** Flere unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse. Indsatsen for at fastholde de unge på uddannelsesinstitutionerne skal styrkes, og der skal sættes ind over for de sociale problemer, der udgør en barriere for at gennemføre et uddannelsesforløb.
- **Forældre:** Nogle forældre skal støttes i at kunne varetage deres ansvar som forældre. De skal forstå deres opgave og have de værktøjer, der skal til for at løse opgaven.

Det er målet, at indsatsen i højere grad skal være *sammenhængende på tværs af myndhedsområder*. Indsatsen over for borgerne skal ikke begrænses af, hvordan man har valgt at opdele forvaltningen.

Samtidig skal indsatsen være *helhedsorienteret*. Hvis et barn har flere problemer, er det ikke nok at sætte ind i forhold til et enkelt af barnets problemer. Problemerne hænger ofte sammen, og indsatsen bør gøre det samme.

Det er vigtigt, at indsatsen er *målrettet*. Der findes en lang række offentlige tilbud, som retter sig mod børnefamilier generelt, fx undervisnings-, sundheds-, og fritidstilbud. De dækker langt de fleste børns behov

og bidrager til forebyggelse af sociale problemer. Men børn og unge med særlige problemer har brug for en ekstra målrettet indsats.

Endelig er det afgørende, at indsatsen også rent faktisk virker. Der skal være fokus på *viden og effekt*. Initiativerne er således udvalgt på baggrund af forskningsmæssig viden, og regeringen vil løbende følge op på effekten.

Meget er allerede sat i gang

Der sker allerede i dag en omfattende indsats for at styrke børn og unges personlige ressourcer. Regeringen har således taget en lang række initiativer i forhold til at bryde den negative sociale arv.

Indsatsen for at skabe lige muligheder kræver et langt sejt træk, hvor der er brug for flere skridt. Også fordi man hele tiden bliver klogere på, hvad der virker – og hvordan.

Regeringsudspillet om *Lige muligheder* skal derfor ses som en del af regeringens samlede indsats for at sikre muligheder for alle.

I dagtilbuddene arbejdes løbende med at udvikle børnenes sociale og kulturelle kompetencer. Børnene skal lære at omgås hinanden og forberedes til skolegang. Derfor spiller dagtilbuddene en stor rolle i forhold til udsatte børn. Regeringen har afsat 2 mia. kr. til *bedre kvalitet i dagtilbud*. En væsentlig del af midlerne går til en styrket indsats for udsatte børn.

Ikke mindst i grundskolen sker der en afgørende indsats for at styrke børns personlige ressourcer. Folkeskolen giver børnene grundlæggende færdigheder og bidrager til, at de lærer at være ansvarlige, selvstændige borgere. Regeringens *globaliseringsstrategi* har sat ambitiøse mål på uddannelsesområdet. Danmark skal have verdens bedste folkeskole. Samtidig skal mindst 95 pct. af en ungdomsårgang gennemføre en ungdomsuddannelse i 2015.

En styrkelse af børnenes personlige ressourcer udgør et vigtigt element i den sociale indsats. Med *anbringelsesreformen* fra 2006 stilles skærpede krav til indsatsen over for socialt svage børn og unge. Der skal opstilles klare mål for barnets udvikling. Skolegang er et fokusområde i denne sammenhæng. Samtidig stiller anbringelsesreformen krav om, at kommunerne udarbejder sammenhængende børnepolitikker.

Indsatsen over for udsatte børn og unge er afhængig af kvaliteten i dagtilbud, skole mv. Regeringen har med *kvalitetsreformen* sat fokus på ledelse og faglig udvikling for medarbejderne. Målet er nytænkende, kreative og sammenhængende institutioner. Kvalitetsreformen rummer initiativer, der skal udbrede faste støttepersoner til udsatte børn og unge på tværs af faggrænser og sikre bedre rådgivning af forældre og pædagoger i dagtilbud med mange udsatte børn. Målet er at skabe bedre overgange mellem dagtilbud, skole og skolefritidsordning.

Regeringens udspil vedr. *Lige muligheder* indeholder i alt 18 konkrete initiativer fordelt på målgrupperne børn, unge og forældre.

For alle forslagene er der lagt vægt på:

- At de bidrager til at styrke personlige ressourcer hos udsatte børn, unge og deres forældre.
- At de har en klar målretning i forhold til målgrupperne.
- At de er underbygget af viden fra forskning eller konkrete erfaringer med forsøg i Danmark eller i udlandet.
- At de er tænkt tværgående – på tværs af myndigheder.
- At de er tænkt helhedsorienteret.

Boks 1. Regeringens nye initiativer

Børn

Tidlig indsats over for udsatte børn

Nye initiativer:

- Opkvalificering af den tidlige indsats i kommunerne.
- Samtaler ved overgang mellem institutioner og styrket samarbejde i dagtilbud.
- Styrkelse af den sundhedsfaglige indsats i graviditeten og netværk blandt udsatte forældre.

Fokus på faglighed og tidlig læring

Nye initiativer:

- Bogstartprogrammer.
- Rådgivningsenhed for tosprogede elever i grundskolen.

Unge

Fastholdelse og trivsel på ungdomsuddannelserne

Nye initiativer:

- Udvidet rådgivningsenhed for tosprogede elever på erhvervsuddannelserne.

Unge med særlige sociale problemer

Nye initiativer:

- 24-timers kontaktordning med henblik på hurtig indsats.
- Forsøg med ret til efterværn for tidligere anbragte unge.
- Mere effektive behandlingstilbud til unge med misbrugsproblemer.
- Nationalt informationscenter om misbrug.

Udsatte unges netværk

Nye initiativer:

- Sociale viceværter tilknyttet ungdomsboliger.
- Netværk for anbragte og ensomme børn og unge.
- Bedste-ven til sårbare børn og unge.

Forældre

Styrket forældreansvar

Nye initiativer:

- Familiekurser og særlige læringsforløb.
- Styrket inddragelse af indvandrerforældre i grundskolen.
- Udbredelse af forældreprogrammer.
- Bedre hjælp til unge mødre.
- Udbredelse af medborgercentre med lektiecaféer og online lektiehjælp.

Børn: Den tidlige indsats er afgørende

Langt de fleste børn i Danmark vokser op i gode og trygge omgivelser. De har forældre, som støtter dem gennem opvæksten. De får følelsesmæssig opbakning og omsorg. Der er styr på hverdagen. Børnene lærer at blive selvstændige individer og ansvarlige borgere. De har en god barndom.

Nogle børn er ikke lige så heldige. De får ikke den nødvendige støtte hjemmefra. Der er ikke tilstrækkelig omsorg. Der er ikke styr på hverdagen. Der sættes ikke grænser. Måske fordi forældrene selv kæmper med problemer, der overskygger børnenes. Måske fordi forældrene mangler de nødvendige ressourcer til at opdrage og støtte deres børn.

Mange af de børn, der er vokset op under vanskelige vilkår, klarer sig alligevel godt. Udfaldet er ikke givet på forhånd. Men børnene har en øget *risiko* for at udvikle problemer, der forringer deres chancer for et godt liv.

Det er derfor vigtigt med en særlig indsats i forhold til de børn, der ikke får tilstrækkelig støtte hjemmefra. De skal have mulighed for at udvikle personlige ressourcer på linje med alle andre børn.

Regeringens målsætning er derfor:

- At der sker en tidligere indsats, før børnenes problemer vokser sig for store.
- At faglighed og tidlig læring opprioriteres.

Tidlig indsats

Forskelle i livschancer grundlægges tidligt i barndommen. Allerede i de første leveår lægges kimen til kompetencer, som er vigtige gennem hele livet.

Udbredelsen af lige muligheder forudsætter, at der sættes tidligere ind over for børn med problemer. Forskningen viser, at en tidlig indsats giver de bedste resultater for børnene. Hvis problemerne får lov til at vokse sig store, bliver de endnu sværere at løse.

De fleste børn og unge, der i dag modtager sociale foranstaltninger i hjemmet eller er anbragte uden for hjemmet, er over 15 år. På det tidspunkt er det ofte svært at vende udviklingen. Derfor skal der sættes hurtigere ind, når der konstateres problemer.

En tidlig indsats forudsætter, at problemerne opdages i tide. Det er der gode rammer for i Danmark. Langt de fleste børn er i kontakt med en sundhedsplejerske umiddelbart efter fødslen og er senere indskrevet i dagtilbud.

En tidlig indsats forudsætter også, at de fagpersoner, som er i kontakt med barnet, reagerer ansvarsbevidst på problemerne. De skal kende faesignalerne og underrette de sociale myndigheder, hvis de er bekymrede for et barn.

Endelig er det vigtigt, at de sociale myndigheder følger op på indberetningerne og iværksætter den rette

indsats. En tidlig indsats er ikke meget bevendt, hvis det ikke samtidig er den rigtige indsats.

Regeringen har gennem de seneste år taget en række initiativer for at styrke den tidlige indsats. Bl.a. har kommunerne fået pligt til at udarbejde en sammenhængende børnepolitik, kommunernes muligheder for at gribe tidligt ind er blevet udvidet gennem lovgivningen, og der er afsat puljemidler til at styrke den tidlige indsats.

Der består dog stadig en udfordring i at styrke den tidlige indsats over for de udsatte børn og unge.

Regeringens foreslår på den baggrund følgende nye initiativer:

- Opkvalificering af den tidlige indsats i kommunerne.
- Samtaler ved overgang mellem institutioner og styrket samarbejde i dagtilbud.
- Styrkelse af den sundhedsfaglige indsats i graviditeten og netværk blandt udsatte forældre.

Tidlig indsats

– hvad har regeringen allerede gjort?

Anbringelsesreformen

Bedre kvalitet i sagsbehandlingen og skærpede krav til undersøgelser i børnesager.

Lovkrav om sammenhængende børnepolitik

Sammenhæng mellem det generelle og forebyggende arbejde og den målrettede indsats i kommunerne.

Hjælpeforanstaltninger for vordende forældre

Mulighed for hjælpeforanstaltninger allerede inden barnets fødsel.

Sundhedsplejerskens indsats

Styrkelse af den tidlige indsats i de socialt svageste familier, herunder særligt svage gravide, svage spædbørnsmødre, socialt udsatte fædre og udsatte etniske spædbørnsfamilier.

Tidlig indsats

– hvad vil regeringen gøre?

Opkvalificering af den tidlige indsats i kommunerne

Der skal udarbejdes bedre redskaber til at opdage sociale problemer hos børn. Redskaberne skal gøre sundhedsplejersker, dagplejere, pædagoger, lærere og andre fagfolk bedre til at identificere risikobørnene.

Samtidig indledes et samarbejde med kommunerne om at nedbringe gennemsnitsalderen for, hvornår udsatte børn får hjælp. Endelig skal kommunernes håndtering af underretninger undersøges, så de gode erfaringer kan spredes. Det skal bidrage til at sikre, at der reageres på bekymringerne.

Samtaler ved overgang mellem institutioner og styrket samarbejde i dagtilbud

Det er vigtigt, at viden om barnets problemer ikke går tabt i overgangen mellem forskellige institutioner. Det kan forsinke den rette indsats. Derfor laves der i samarbejde med kommunerne forsøg med overgangssamtaler fra sundhedsplejersker til vuggestue, fra vuggestue til børnehave og fra børnehave til skole. Samtidig styrkes samarbejdet mellem sundhedsplejerske og dagtilbud i forhold til de mest udsatte børn.

Styrkelse af den sundhedsfaglige indsats i graviditeten og netværk blandt udsatte forældre

Det er vigtigt, at der sættes tidligt ind i forhold til udsatte gravide og nybagte forældre, der er en særlig sårbar gruppe. Derfor oprettes en pulje til forsøg med at styrke den målrettede sundhedsfaglige indsats for udsatte forældre tidligt i graviditeten og styrke udsatte forældres netværk.

Fokus på faglighed og tidlig læring

Individuelle kompetencer og personlige ressourcer bliver vigtigere og vigtigere i det moderne samfund. Derfor er det vigtigt, at flere børn får gode faglige kvalifikationer.

Det er regeringens målsætning, at vi skal have verdens bedste folkeskole, men nogle børn opnår ikke tilstrækkelige faglige kompetencer i skolen. Det begrænser deres muligheder senere i livet.

Derfor er det nødvendigt at sætte målrettet ind, så flere børn får de kompetencer, der skal til for at klare sig i uddannelsessystemet.

Alle børn har en medfødt nysgerrighed. De er ivrige efter at lære og udvikle sig. Det er afgørende at stimulere børnenes lyst til at lære.

Læringen begynder tidligt. Allerede i småbørnsalderen lægges kimen til begrebsforståelse, kommunikation og ordforråd.

Forældrene spiller her en vigtig rolle. De skal motivere børnene og støtte dem i deres udvikling, f.eks. ved at læse højt og lave lektier sammen med dem. Her får nogle børn ikke den tilstrækkelige støtte hjemmefra, og det er derfor vigtigt tidligt at støtte dem i deres læring.

Dagtilbuddene er særligt vigtige i forhold til at sikre udviklingen hos de børn, der ikke stimuleres godt nok

hjemmefra. Her arbejdes med børnenes udvikling af sproget. Samtidig lærer børnene at omgås jævnaldrende. Undersøgelser viser, at børns faglige udvikling hænger tæt sammen med den sociale udvikling.

Hvis der skal sikres lige muligheder, er det vigtigt, at flere børn får et godt fagligt niveau. Det er derfor regeringens målsætning, at alle børn skal være rustede til at gennemføre en uddannelse.

Regeringen har allerede taget en række initiativer til at styrke faglighed og tidlig læring. Regeringen har bl.a. indført tilbud om sprogvurdering af alle tre-årige og har indført obligatorisk sprogstimulering af tosprogede børn, der vurderes at have behov for det, fra treårsalderen til skolestart. Det er desuden besluttet at igangsætte et program for efteruddannelse af pædagoger med fokus på udsatte børn i dagtilbud, læring m.v.. Endelig har regeringen iværksat en *handlingsplan for læsning*.

Det vurderes imidlertid, at der fortsat er behov for at styrke den tidlige læring, herunder forældrenes rolle og at styrke folkeskolens indsats over for udsatte børn med anden etnisk baggrund end dansk.

Regeringens foreslår på den baggrund følgende nye initiativer:

- Bogstartprogrammer.
- Rådgivningsenhed for tosprogede elever i grundskolen.

Faglighed og tidlig læring – hvad har regeringen allerede gjort?

Sprogvurdering af alle 3-årige

Tidlig identifikation af børn med særlige behov med henblik på en mere kvalificeret indsats, særligt i dagtilbuddene.

Fremrykket og obligatorisk sprogstimulering

Sprogstimulering for tosprogede småbørn med behov herfor er gjort obligatorisk og omfatter børn fra treårsalderen.

Forsøg med heldagsskoler

Tilbud til særligt tosprogede elever, som målrettes den enkeltes faglige behov.

Pædagogiske læreplaner i dagtilbud

Alle dagtilbud skal udarbejde en pædagogisk læreplan. De pædagogiske læreplaner er næste skridt på vejen i arbejdet med at dokumentere de 0-6-åriges læring og udvikling.

Elevplaner i folkeskolen

Med henblik på at sikre løbende evaluering og tydelighed omkring barnets udviklingspunkter.

Styrkelse af dagtilbuddenes indsats

Der er truffet beslutning om at igangsætte et efteruddannelsesprogram for pædagoger med fokus på udsatte børn og en afprøvning af målrettede metoder i arbejdet med udsatte børn i dagtilbud (interventionsprogrammer).

Faglighed og tidlig læring – hvad vil regeringen gøre?

Bogstartprogrammer

Forskning viser, at børn bliver bedre læsere, hvis deres forældre læser højt for dem. Derfor etableres med udgangspunkt i engelske erfaringer et bogstartprogram i regi af sundhedsplejen. Sundhedsplejersken vil i samarbejde med specialuddannede bibliotekarer støtte forældrene i at læse med barnet.

Rådgivningsenhed for tosprogede elever i grundskolen

Tosprogede elevers læring udgør en særlig problemstilling. Det er dokumenteret i PISA Etnisk 2005, at 47 pct. af de tosprogede elever afslutter folkeskolen med utilstrækkelige læsefærdigheder. Derfor oprettes der en rådgivningsenhed for folkeskolerne. Den centrale opgave bliver at udarbejde målrettede handlingsplaner for tosprogede elever med særlige behov.

Unge: Alle unge skal have en uddannelse

Overgangen fra barndom til ungdom er en periode, hvor man gennemgår en væsentlig udvikling. Man begynder langsomt at skabe sin egen tilværelse. Det er en periode, hvor der skal træffes valg, som har betydning frem i tiden. Det gælder ikke mindst i forhold til uddannelse.

Ikke alle unge har forudsætningerne for at træffe de rigtige beslutninger og komme gennem overgangen fra barn til ung – og fra ung til voksen. Nogle unge har ikke de nødvendige rammer. Nogle kæmper med omfattende problemer.

En sjettedel af de unge får ikke anden uddannelse end folkeskolen. Det er et problem. Særligt fordi uddannelse i stigende grad er afgørende for, hvordan man klarer sig senere i livet.

Derfor skal flere gennemføre en uddannelse. Det er regeringens mål, at mindst 95 pct. af en ungdomsårgang har en kompetencegivende uddannelse i år 2015.

For at støtte op om det mål har regeringen følgende målsætninger:

- at flere unge fastholdes på ungdomsuddannelserne.
- at der sættes målrettet ind over for de sociale problemer, der udgør en barriere for at gennemføre en uddannelse.
- at de unge sikres et netværk, der kan modvirke ensomhed og sociale problemer.

Fastholdelse på ungdomsuddannelserne

Uddannelse er et centralt indsatsområde for at skabe lige muligheder og bryde negativ social arv. Unge uden uddannelse har langt større risiko for at blive ledige eller stå helt uden for arbejdsmarkedet.

Langt de fleste begynder faktisk på et uddannelsesforløb, men nogle må senere give op. Særligt på erhvervsuddannelserne er frafaldet stort.

Der er mange årsager til frafaldet. Nogle er begyndt på den forkerte uddannelse. Nogle har svært ved at honorere de faglige krav, der stilles på ungdomsuddannelserne. Andre finder sig ikke til rette socialt og mangler kendskab til normer og omgangsformer.

Andre igen kæmper med selvværdet og mangler måske opbakning hjemmefra.

Der er især behov for en målrettet indsats over for unge med anden etnisk baggrund end dansk. På erhvervsuddannelserne har de et dobbelt så stort frafald som etnisk danske unge.

For at udbrede lige muligheder er det vigtigt, at de unge trives og fastholdes på ungdomsuddannelserne. Det er vigtigt, at de begynder på den rette uddannelse. Det er vigtigt, at de gennemfører den.

Regeringen har allerede iværksat en lang række initiativer med henblik på at sikre fastholdelse og trivsel på ungdomsuddannelserne. Unges uddannelse er

blandt andet et fokusområde i regeringens *Aftale om udmøntning af Globaliseringspuljen*.

Regeringen har endvidere iværksat en lang række initiativer for at sikre en tværgående og sammenhængende indsats, herunder særligt på uddannelsesområdet. Eksempelvis har vejledningsreformen fra 2004 sat fokus på overgange mellem de forskellige uddannelsesniveauer og særligt overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse.

Der er dog behov for en yderligere målrettet indsats i forhold til især unge mænd af anden etnisk herkomst end dansk.

Regeringens foreslår på den baggrund følgende nye initiativ:

- Udvidet rådgivningsenhed for tosprogede elever på erhvervsuddannelserne.

Fastholdelse på ungdomsuddannelserne – hvad har regeringen allerede gjort?

Fra frafald til fastholdelse

Fokus på reduktion i frafaldet på erhvervsuddannelserne, bl.a. gennem mentorordninger, særlige grundforløb og styrket social og psykologisk rådgivning.

Praktikpladser

Indsats for at øge antallet af praktikpladser på erhvervs-skolerne, herunder særligt for tosprogede elever.

Særlig indsats for unge med anden etnisk baggrund

Styrket indsats i forhold til nydanske unges uddannelses- og erhvervsvalg.

Kommunal forpligtelse vedr. erhvervsgrunduddannelse

Sikre at unge under 30 år med begrænsede uddannelses-mæssige forudsætninger kan komme i uddannelse.

Ret til ungdomsuddannelse for unge med særlige behov

Unge op til 25 år med særlige behov gives ret til en 3-årig ungdomsuddannelse. Det skal sikre, at unge udviklings-hæmmede og andre unge med særlige behov opnår personlige, sociale og faglige kompetencer til en selvstændig og aktiv deltagelse i voksenlivet og eventuelt til videre uddannelse og beskæftigelse.

Fastholdelse på ungdomsuddannelserne – hvad vil regeringen gøre?

Udvidet rådgivningsenhed for tosprogede elever på erhvervsuddannelserne

På baggrund af de hidtidige gode erfaringer skal den eksisterende rådgivningsenhed for tosprogede elever på erhvervsuddannelserne udvides. Enheden målrettes frafaldstruede elever. Tilbuddet omfatter blandt andet mentorer, studie- og praktikpladsværksteder, valgfri undervisning, forældreinddragelse og erhvervsrettet danskundervisning.

Særlige sociale problemer

En mindre gruppe af unge kæmper med særlige problemer som misbrug, kriminalitet, psykiske lidelser mv.

Problemerne fylder meget i de unges liv. De gør det svært at få hverdagen til at hænge sammen og gennemføre en uddannelse. Problemerne risikerer at begrænse mulighederne senere i livet.

Unge mennesker med særlige sociale problemer er en meget forskelligartet gruppe. I mange tilfælde er der tale om sårbare unge mennesker med et lavt selvværd. Typisk er de fanget i en negativ spiral, som de har brug for hjælp til at komme ud af.

Misbrugsproblemer kan spænde fra såkaldt week-endmisbrug til et egentligt fysisk afhængighedsforhold. Psykiske problemer kan spænde fra vedvarende koncentrationsbesvær i skolen til egentlige psykiatriske diagnoser. Problemer med kriminalitet kan variere fra enkeltstående tilfælde af småkriminalitet til regelmæssige – og måske meget alvorlige – lovbrud.

Fælles for problemerne er, at det er vigtigt at sætte hurtigt ind. Ofte forværres problemerne, hvis der ikke gribes ind.

Det er samtidig vigtigt, at man yder en helhedsorienteret og sammenhængende indsats. De unge kæmper ofte med flere problemstillinger på én gang. Og

de konkrete problemer vil i mange tilfælde være symptomer på bagvedliggende problemer.

Hvis der skal sikres lige muligheder, er det vigtigt, at der tages effektivt hånd om de unges sociale problemer – inden de vokser sig store.

Lovgivningen rummer gode muligheder for at hjælpe unge med sociale problemer. Samtidig har regeringen iværksat en række initiativer for at styrke indsatsen. Der er bl.a. indført behandlingsgaranti i forhold til unge med svære misbrugsproblemer og afsat midler til psykologhjælp og forstærket indsats over for unge med psykiske problemer samt til at øge den kriminalitetsforebyggende indsats.

Der består dog en række udfordringer i forhold til unges sociale problemer, bl.a. i forhold til at sikre en hurtig indsats, når unge har brug for hjælp, ligesom der er behov for yderligere tilbud for gruppen af unge misbrugere.

Regeringens foreslår på den baggrund følgende nye initiativer:

- 24-timers kontaktordning med henblik på hurtig indsats.
- Forsøg med ret til efterværn for tidligere anbragte unge.
- Mere effektive behandlingstilbud til unge med misbrugsproblemer.
- Nationalt informationscenter om misbrug.

Særlige sociale problemer – hvad har regeringen allerede gjort?

Behandlingsgaranti og krav om handleplan for unge stofmisbrugere

Kommunerne er blevet forpligtet til at tilbyde hurtig og sammenhængende behandling.

Psykiatriaftalen 2007-2010

Styrkelse af indsatsen overfor unge med psykiske problemstillinger.

Styrkelse af ungdomssanktionen

Struktureret behandlingsforløb som alternativ til frihedsstraf. Fokus på uddannelse og beskæftigelse.

Styrket indsats over for kriminelle unge under 15 år

Idékatalog over effektive initiativer og ansøgningspulje, hvor kommuner, boligforeninger, frivillige mv. kan søge støtte til projekter for målgruppen.

Forskning om unges sociale problemer

Med henblik på at opnå en mere systematisk viden om unges problemer har regeringen igangsat et forskningsprojekt med fokus på sociale problemers opståen samt effekten af forebyggende og behandlende tilbud. Dermed kan indsatsen blive endnu bedre.

Særlige sociale problemer – hvad vil regeringen gøre?

24-timers kontaktordning med henblik på hurtig indsats

Det er vigtigt, at unge med sociale problemer hjælpes hurtigt, mens de er motiverede for at ændre deres livssituation. Derfor etableres i samarbejde med en række kommuner forsøg med en 24-timers kontaktordning. Når en ung henvender sig, skal de høre fra kommunen inden for 24 timer, og kommunen skal hurtigt iværksættes den nødvendige indsats. Tilgængelighed er et centralt element, så kontakten skal kunne ske gennem de kommunikationsformer, de unge selv anvender, dvs. SMS, e-mail mv.

Forsøg med ret til efterværn for tidligere anbragte unge

Tidligere anbragte har brug for vejledning og rådgivning, når anbringelsen ophører. Derfor gennemføres der et forsøg, hvor alle tidligere anbragte gives ret til støtte efter anbringelsen. De unge skal blandt andet støttes i at gennemføre en uddannelse og håndtere en selvstændig livsførelse.

Mere effektive behandlingstilbud til unge med misbrugsproblemer

Det vurderes, at 4 pct. af alle unge under 18 år har misbrugsproblemer. Misbrugsproblemer gør det meget vanskeligt at gennemføre en uddannelse eller i det hele taget få en hverdag til at fungere. Det er vigtigt, at der findes effektive behandlingstilbud. Derfor oprettes en ansøgningspulje med henblik på at udbrede de effektive behandlingsformer i kommunerne. Forskningen viser, at det er vigtigt at tage afsæt i den unges samlede situation og inddrage den unges netværk i behandlingen. Der tages udgangspunkt i et veldokumenteret amerikansk program. Men også gode danske erfaringer skal udbredes. Kommunerne skal lære af hinanden.

Nationalt informationscenter om misbrug

Det er afgørende for en hurtig indsats, at de fagfolk, der til daglig arbejder med de unge, kender faresignalerne hos de unge – og ved, hvad de kan gøre ved det. Derfor etableres et nationalt informationscenter om misbrug. Her kan fagfolk og andre finde råd og vejledning om, hvordan misbrugsproblemer håndteres bedst.

Netværk

Et godt socialt netværk er vigtigt for alle, men måske især i ungdomsårene. I en periode, der kan være forvirrende og frustrerende, har man for alvor brug for et fast holdepunkt. Et sted, hvor man kan udvikle sine personlige ressourcer og etablere sig som selvstændigt individ.

For børn med et svagt netværk spiller voksne en stor rolle. Mønsterbrydere – dvs. børn som bryder med deres sociale baggrund – har ofte mødt en voksen, som har haft afgørende betydning for dem. Det kan være pædagogen fra børnehaven, klasselæreren, fodboldtræneren eller måske en forælder til en ven. I den stabile voksenkontakt kan børnene finde den støtte og ro, som de ikke nødvendigvis har fundet i hjemmet.

Men det kræver personlige ressourcer at indgå i positive sociale netværk. Nogle unge mennesker mangler de nødvendige sociale og kulturelle kompetencer. Det kan være svært at begå sig i sociale sammenhænge, hvis man føler sig anderledes, udenfor, isoleret – eller ikke har lært at begå sig hjemmefra.

Det manglende netværk kan have store konsekvenser for de unges muligheder i livet. Uden jævnaldrende eller voksne at støtte sig til kan man nemt blive ensom. Det kan være svært at sætte grænser og modstå gruppepres. Og det kan ikke mindst være svært at gennemføre en uddannelse.

En særlig udsat gruppe er anbragte og tidligere anbragte unge. De står ofte ret alene i tilværelsen, når anbringelsen ophører. Ofte er der kun en svag tilknytning til familien, og de unge skal pludselig til at skabe en tilværelse for sig selv.

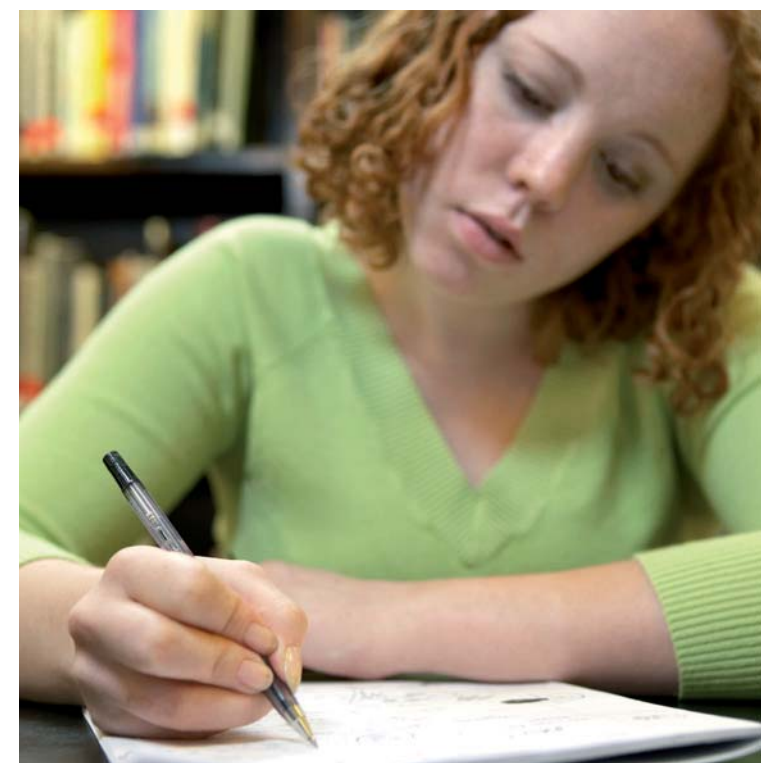
Hvis der skal sikres lige muligheder, er det vigtigt, at unge mennesker har et godt netværk, de kan støtte sig til.

Regeringen har iværksat en lang række initiativer for at styrke rammerne for socialt udsatte børn og unges netværk, eksempelvis i forhold til anbragte og tidligere anbragte. Derudover har der bl.a. været afsat midler til forsøg med etablering af ung-til-ung-vejledning for elever på grundforløbet på erhvervsuddannelserne med henblik på at fastholde de svage elever i uddannelsen.

Det vurderes dog, at der fortsat er et potentiale i at styrke indsatsen i forhold til socialt udsatte unges netværk og sociale relationer.

Regeringens foreslår på den baggrund følgende nye initiativer:

- Sociale viceværter tilknyttet ungdomsboliger.
- Netværk for anbragte og ensomme børn og unge.
- Bedste-ven til sårbare børn og unge.

Netværk

– hvad har regeringen allerede gjort?

Fritidsplads til udsatte børn og unge

Sikring af fritidstilbud til udsatte børn og unge gennem opsøgende arbejde i socialt udsatte boligområder.

Den frivillige integrationsindsats

Fokus på integration af børn og unge med anden etnisk baggrund bl.a. gennem deltagelse i idræts- og foreningslivet.

Idræt for vanskeligt stillede børn

Forbedring af mulighederne for, at vanskeligt stillede børn kan deltage i idrætsaktiviteter.

Støtte til ung-til-ung netværk

Støtte til en række netværk, bl.a. for anbragte, tidligere anbragte og ensomme unge. Derudover styrkelse af netværk blandt unge på ungdomsuddannelserne.

Netværk

– hvad vil regeringen gøre?

Sociale viceværter i ungdomsboligerne

For unge med sociale problemer er det særligt svært at skulle bo på egen hånd. Mange flytter i ungdomsbolig, hvor det også er en udfordring at få fællesskabet med de andre unge til at fungere. Derfor skal der gives mulighed for at ansætte sociale viceværter i tilknytning til ungdomsboligerne. Viceværterne skal stå til rådighed for den unge, opfange evt. problemer tidligt og bygge bro mellem den unge og de øvrige beboere.

Netværk for anbragte og ensomme børn og unge

Anbragte og tidligere anbragte samt ensomme unge er en meget sårbar gruppe. Undersøgelser viser, at 6 pct. af alle unge føler sig helt isolerede, mens et stort mindretal trives dårligt, bl.a. som følge af ensomhed og lavt selvværd. Undersøgelser slår også fast, at mellem 11 og 17 pct. af unge normalt ikke taler med andre om deres problemer. De unge har imidlertid hårdt brug for den støtte og opbakning, et godt socialt netværk kan give. Men de har ofte svært ved at indgå i sociale relationer til jævnaldrende. Flere frivillige foreninger gør i dag et stort arbejde for at give de unge et netværk. Der oprettes en pulje med henblik på at støtte den gode indsats.

Bedste-ven til sårbare børn og unge

En del børn er ensomme og mangler stabil voksenkontakt. Enten fordi deres forældre mangler ressourcer eller ganske enkelt ikke er til stede. Med udgangspunkt i gode erfaringer fra Børns Voksenvenner etableres ordninger, hvor der knyttes relationer mellem sårbare børn og ressourcestærke ældre. Børnene får en "bedste-ven". Der oprettes en pulje, hvor bl.a. frivillige foreninger kan søge om midler.

Forældre: Nøglen til en god barndom

Forældre har et naturligt ansvar for de børn, de sætter i verden. Forældrene er de nærmeste til at beskytte barnet og varetage dets interesser. De er de nærmeste til at sørge for, at barnet vokser op og bliver et ansvarligt og selvstændigt individ.

Nogle forældre formår imidlertid ikke at støtte deres børn til at udvikle de personlige ressourcer og kompetencer, der er nødvendige for at klare sig.

Forældre spiller en helt central rolle for børnenes udvikling. Problemer hos børnene hænger ofte sammen med forældrenes livssituation. Forskelle i livschancer skabes i væsentlig grad gennem de forskelle i kulturelle og sociale ressourcer, som børnene har med hjemmefra. Det gælder ikke mindst for de tosprogede børn.

Det er forældrenes ansvar, at barnet lever sundt, og at der er styr på hverdagen. De bør drage følelsesmæssig omsorg for barnet. Barnets udvikling bør stimuleres, og barnets skolegang bør støttes aktivt.

Forældrenes egen adfærd er en af de vigtigste påvirkninger, barnet udsættes for. Forældrene er rollemodeller. Det gælder både i forhold til generel adfærd, men også i forhold til de vigtige valg i livet.

Forældre, der ikke er i stand til at drage tilstrækkelig omsorg for deres børn, har brug for hjælp. De fleste forældre *vil* gerne påtage sig ansvaret for deres børn. Men de mangler redskaberne. Andre forældre mangler den grundlæggende forståelse for, at de har et ansvar, og hvad ansvaret indebærer.

Det er vigtigt, at der sættes tidligt ind med hjælp til forældrene – i nogle tilfælde før barnets fødsel. Allerede i barnets første leveår lægges kimen til kompetencer, som er vigtige gennem hele livet. Så jo tidligere, der bliver arbejdet med forældreoven, jo bedre.

Unge mødre er en særligt sårbar målgruppe. At blive forælder som ung kan være en stor opgave. Udover deres unge alder står de ofte alene med ansvaret og har kun et svagt netværk. Det kan være svært at finde overskuddet til at overskue og tage hånd om barnets sociale og kompetencemæssige udvikling.

Mange af de børn, der modtager social hjælp fra det offentlige, er børn af unge, enlige mødre. Det er derfor vigtigt, at der sættes målrettet ind over for netop denne gruppe forældre.

Hvis der skal sikres lige muligheder for alle børn og unge, er det vigtigt, at forældrenes ansvar fastholdes. De har ansvaret for deres børns liv.

Regeringen har iværksat en række tiltag med det formål at styrke forældrene i at påtage sig ansvaret som forældre, både i forhold til at støtte de forældre, som har konkrete problemer med forældreoven, og i forhold til at afhjælpe nogle af de bagvedliggende problemer, som udgør barrierer for, at forældrene kan fokusere på forældreopgaven.

Der vurderes at være et potentiale for yderligere initiativer for at styrke forældreansvar og forældreoven.

Regeringens foreslår på den baggrund følgende nye initiativer:

- [Familiekurser og særlige læringsforløb.](#)
- [Styrket inddragelse af indvandrerforældre i grundskolen.](#)
- [Udbredelse af forældreprogrammer.](#)
- [Bedre hjælp til unge mødre.](#)
- [Udbredelse af medborgercentre \(community centre\) med lektiecaféer og online lektiehjælp.](#)

Forældreansvar

– hvad har regeringen allerede gjort?

Lov om Forældreplæg

Krav til forældre om at påtage sig ansvaret som forældremyndighedsindehavere.

Forældrekontrakter

Udvikling, evaluering og udbredelse af standarder for kontrakter, der har til formål at styrke forældreansvaret.

Forsøg med lektiecaféer for forældre

Videreudvikling af lektiehjælpen, hvor forældrenes rolle i lektielæsningen styrkes.

Tværfagligt samarbejde i indskolingen

Det tværfaglige samarbejde i indskolingen er styrket, bl.a. med forældreinddragelse som et væsentligt omdrejningspunkt. Forældrene skal inddrages i barnets skolegang fra første færd, og deres ansvar skal synliggøres.

Styrket indsats over for gravide alkohol- og stofmisbrugere

Gennem familieambulatorier og tidlig opsporing. Samtidig har kommunerne fået mulighed for at anvende børnereglernes foranstaltninger allerede inden barnets fødsel samt tilbyde gravide alkoholmisbrugere tvangstilbageholdelse.

Forsøg med børnehavebiblioteker (læselystkampagnen)

Ramme hvor forældrene motiveres og hjælpes til at læse for og med deres børn.

Forældreansvar

– hvad vil regeringen gøre?

Familiekurser og særlige læringsforløb

Undersøgelser viser, at forældrenes holdning til skole, lektier mv. har afgørende betydning for, hvordan børn og unge opfatter skolen. Det er vigtigt, at forældrene bakker aktivt op om børnenes skolegang. Derfor kan kommunerne søge om midler til at oprette tilbud om familiekurser, fx på højskoler, hvor der blandt andet sættes fokus på forældrenes evne til at støtte børnenes skolegang. Familier med anden etnisk baggrund end dansk er en særlig målgruppe.

Styrket inddragelse af indvanderforældre i grundskolen

Forældre skal engagere sig i deres børns skolegang. Men i mange tilfælde kender forældrene ikke til det danske skolesystem og dets muligheder for indflydelse. Det gælder særligt forældre med anden etnisk baggrund end dansk. Derfor skal de informeres om det danske skolesystem – hvordan de kan engagere sig i skolen og bidrage til udviklingen af barnet fagligt og socialt.

Udbredelse af forældreprogrammer

Forældreprogrammer har vist sig at have en god effekt på deltagernes forældreevne. Det er vigtigt at fokusere på dokumenterede effekter i arbejdet med forældreevnen. Derfor skal programmet Multidimensional Treatment Foster Care udbredes. Der oprettes en pulje, som kommunerne kan søge midler fra. Programmet retter sig mod unge, som af forskellige årsager står foran anbringelse. Programmet indebærer, at den unge anbringes midlertidigt i en særligt uddannet plejefamilie, mens forældrene modtager intensiv familiebehandling og klædes på til at støtte den unge.

Bedre hjælp til unge mødre

Unge enlige mødre er en særligt sårbar målgruppe. Børn af unge, enlige mødre er stærkt overrepræsenteret i de kommunale børnesager. Det skyldes blandt andet, at alt for mange unge mødre står uden støtte til at løfte den store opgave, det er at få barn i en ung alder. De har ofte et svagt netværk og står i mange tilfælde uden for arbejdsmarkedet. Dertil kommer, at de unge mødre ofte i forvejen kæmper med andre problemstillinger, som fylder meget. De har brug for rådgivning og vejledning. Derfor skal indsatsen styrkes. Der oprettes en pulje, som kommuner og frivillige foreninger kan søge midler fra. Indsatsen skal have fokus på uddannelse, beskæftigelse og netværk.

Udbredelse af medborgercentre (community centre) med lektiecaféer og online lektiehjælp

Erfaringer fra Gellerup-området i Århus viser, at biblioteker spiller en central rolle i forhold til at skabe kulturelle og sociale samlingspunkter i udsatte boligområder. Biblioteket kan danne rammen om en helhedsorienteret indsats med en lang række tilbud. Der er både mulighed for faglig læring, socialt samvær og rådgivning om fx sundhed, bolig, beskæftigelse og familieforhold. Der skal oprettes flere medborgercentre i de udsatte boligområder. Med udgangspunkt i de udsatte boligområders medborgercentre skal der oprettes lektiecaféer, hvor børnene og gerne deres forældre kan få hjælp til lektielæsningen. De skal sikre, at tosprogede elever, der ikke får nok støtte hjemmefra, får de nødvendige skolekundskaber.

En indsats der virker

I samspil med regeringens øvrige initiativer skal handlingsprogrammet være med til at sikre lige muligheder for børn og unge.

Handlingsprogrammet skal medføre konkrete, målbarre forbedringer for børn og unge med sociale problemer.

Der er fokus på effekten af indsatsen. På den måde får de socialt svage børn og unge den bedste hjælp – og man får mest muligt ud af de midler, der bruges på indsatsen.

Tre ting skal sikre en effektiv indsats.

- For det første er initiativerne valgt med udgangspunkt i viden om, hvad der virker. De er baseret på gode erfaringer i Danmark eller udlandet. Nogle initiativer har til formål at skabe ny viden om, hvordan man bedst styrker socialt svage børn og unges personlige ressourcer. Der er generelt brug for mere viden om effekt på børne- og ungeområdet. Hvilke indsatser virker på hvilke problemstillinger – og hvorfor?

- For det andet vil der i udmøntningen af initiativerne blive stillet krav om, at der opstilles konkrete målsætninger for de forskellige aktiviteter. Samtidig skal det være klart, hvordan målene opnås i praksis.
- For det tredje vil der blive fulgt løbende op på resultaterne. Det er vigtigt, at der samles op på erfaringerne. Både de gode og mindre gode. Derfor skal dokumentationen fra de enkelte projekter og initiativer samles. På den måde sikres en systematisk vidensindsamling, der gør det muligt at gøre indsatsen endnu bedre i fremtiden.

Det er afgørende, at indsatsen fører til mærkbare forbedringer for de børn og unge, som er i risiko for ikke at få et lige så rigt liv som andre. De skal sikres lige muligheder.